

JULI 2020

CULTURELE ORGANISATIES, ZET U IN VOOR DUURZAME ONTWIKKELING EN MAAK UW MILIEUDIAGNOSE DANKZIJ HET DEMO-PROJECT

DELEN VAN ECOLOGISCH VERANTWOORDE ERVARINGEN IN DE MUZIEKSECTOR

Interreg

France-Wallonie-Vlaanderen

UNION EUROPÉENNE
EUROPESE UNIE

DEMO

Avec le soutien du Fonds européen de développement régional
Met steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

ExtraCité

IEPER
HARDCORE
FEST

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3
2. Waarom een milieudiagnose?	5
3. Werkwijze	6
3.1 Een verbintenisverklaring	6
3.2 Een analysetool met meerdere criteria	7
3.2.1 Voordelen	7
3.2.2 Nadelen	8
3.2.3 De koolstofafdruk en de ecologische voetafdruk	8
3.2.4 Vooraf in te zamelen gegevens	9
4. Belangrijke trends voor de culturele actoren van DEMO	10
4.1 Analyses van de koolstofafdruk (tCO ₂ -eq) en van de ecologische voetafdruk (gha)	10
4.1.1 Festivals	10
4.1.2 De zalen en culturele centra	11
4.1.3 Simulaties	13
4.2 Algemene bevindingen	14
5. Gids van good practices die werden ingevoerd bij de DEMO-partners	16
5.1 Deel mobiliteit	17
5.2 Deel energie	18
5.3 Deel voeding	20
5.4 Deel afval	21
5.5 Deel communicatie	25
5.6 Andere acties voor duurzame ontwikkeling	30
6. Conclusie	32
7. Bijlagen	33
Bijlage 1: Het DEMO-handvest	33
Bijlage 2: Lijst van DEMO-partners en contactgegevens	34

1. INLEIDING

In zijn “Europa 2020-strategie” bepaalt Europa zijn doelstellingen om een slimme, duurzame en inclusieve groei te bevorderen.

Het Europese Territoriale Samenwerkingsprogramma Interreg France-Wallonie-Vlaanderen sluit aan op de wens om de economische en sociale uitwisselingen tussen de vier grensregio's te bevorderen: de regio's Hauts-de-France en Grand Est in Frankrijk, Wallonië, West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen in België. Het is de bedoeling om de gemeenschappelijke vaardigheden te bundelen en tegelijkertijd de rijkdom van elke betrokken regio te benutten ten gunste van de bevolking van het gebied.

Het DEMO-Interregproject (Duurzaamheid en Ecologie in de Muzieksector en bij zijn Operatoren) beoogt het scheppen van een nieuw concept rond grensoverschrijdende synergieën tussen de werelden van cultuur en van duurzame ontwikkeling.

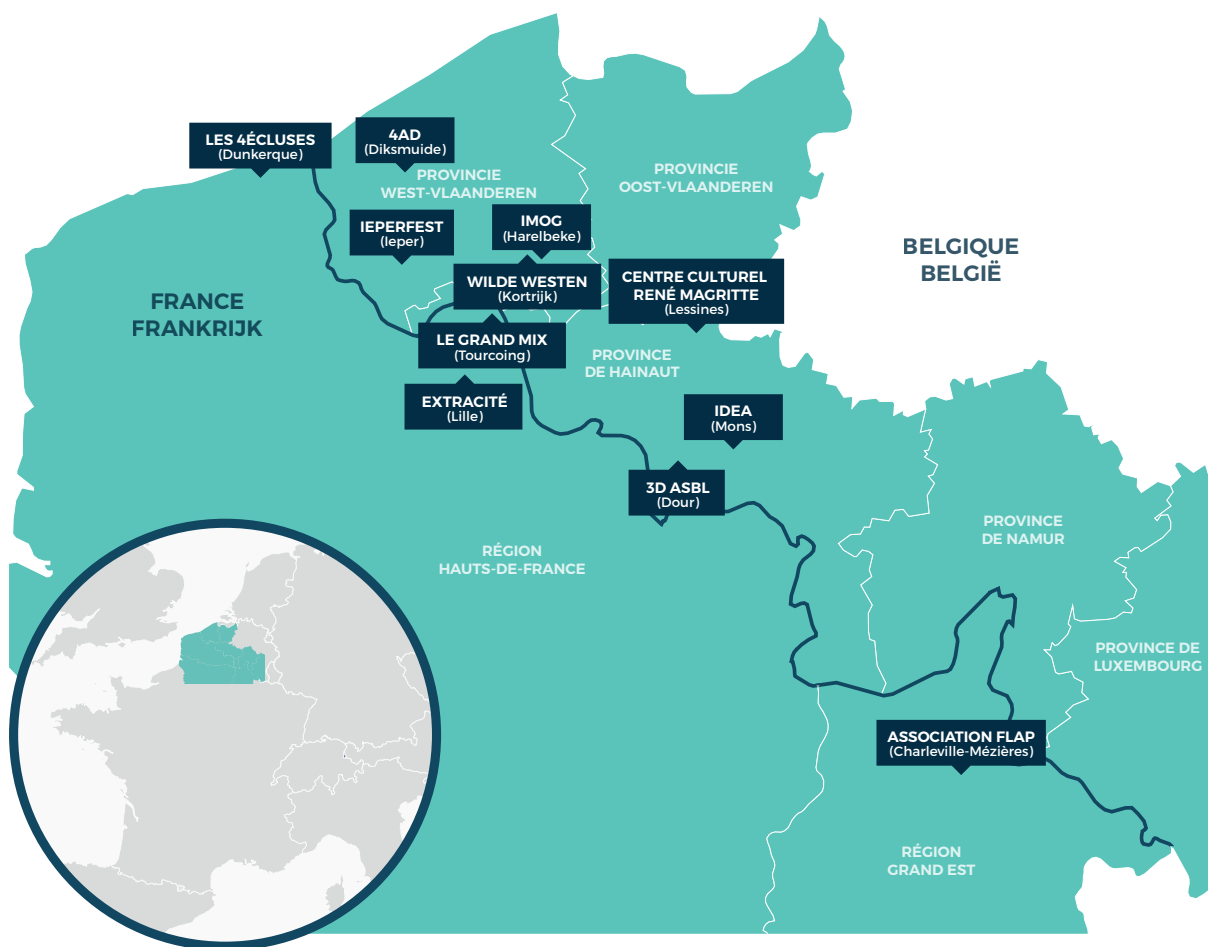
Voor de DEMO-partners is cultuur de 4e pijler van duurzame ontwikkeling naast het milieu, het sociale aspect en de economie.

Dit project dat in maart 2016 van start is gegaan en in maart 2021 wordt afgerond*, is gebaseerd op een langdurige samenwerking tussen verschillende partners (4AD, 4 Ecluses, De Kreun**, Grand Mix) aangevuld met nieuwe culturele actoren (Association FLaP voor het Festival Le Cabaret Vert, Centre Culturel René Magritte (CCRM), 3D Asbl (voor Dour Festival), Ieperfest (voor Ieper Hardcore Fest) en actoren voor duurzame ontwikkeling en economische ontwikkeling van de 3 gebieden (IMOG, IDEA, ExtraCité).

DEMO beschikt over een aanzienlijke troef met zijn omvang: hij brengt 11 partners samen verspreid over een groot grensoverschrijdend gebied: 400 km verbinden de partners met elkaar. Het duurt 3.30 uur om zonder tussenstop van Duinkerke naar Charleville-Mézières te reizen. Deze omvang heeft voor een sterke impact kunnen zorgen, zowel voor de bevolking als voor de grensgebieden.

* Aanvankelijk werd het project in maart 2020 afgerond maar 9 partners hebben besloten om het met een jaar te verlengen. Een partner (IDEA) heeft ervoor gekozen om de oorspronkelijke einddatum te behouden. Een andere (3D Asbl) zal in september 2020 stoppen.

** Ondertussen omgedoopt tot Wilde Westen.

Bijschrift: Partners van het DEMO-Interregproject

In het kader van deze samenwerking hebben de partners een onderzoek naar de milieu-impact willen uitvoeren om verslag uit te brengen over de diagnoses en de goede praktijken op het gebied van de vermindering van de CO₂-uitstoot van alle culturele structuren. IDEA heeft dit gecoördineerd, bijgestaan door een externe organisatie, EcoRes, die werd aangewezen d.m.v. een openbare aanbesteding.

Naast deze belangrijke doelstelling werd veel werk verricht tussen de partners om een gemeenschappelijk actieplan te ontwikkelen. Deze acties werden besproken, gepresenteerd en voorgesteld aan alle partners om ze zo goed mogelijk aan te passen binnen de structuren, evenementen, concerten, zalen en festivals. In hoofdstuk 5 vindt u een niet-exhaustieve lijst van goede praktijken die toegepast werden en die volkomen aansluiten bij de logica van duurzame ontwikkeling, de speerpunt van het DEMO-project.

Dit onderzoek richt zich tot alle organisaties, al dan niet cultureel en ongeacht hun geografische ligging. Zoals u zal merken, zijn sommige omwegen mogelijk en soms onvermijdelijk maar het onderzoek heeft het voordeel dat het iedereen in staat stelt om zijn of haar voetafdruk te bepalen en dus te beperken door middel van innoverende acties met een lage koolstofafdrak.

De gebruikte en gekozen methodologie voor dit onderzoek is toepasbaar op alle culturele organisaties, concertzalen of festivals en het onderzoek dat hierna wordt gepresenteerd stelt iedereen in staat om voordeel te halen uit de experimenten die in het kader van het DEMO-project werden uitgevoerd om vooruitgang te boeken wat een milieubewuste benadering betreft.

2. WAAROM EEN MILIEUDIAGNOSE?

Een milieudiagnose, mits deze methodisch en zorgvuldig wordt uitgevoerd, maakt het mogelijk om in een eerste fase een duidelijk zicht te krijgen op het verbruik van een organisatie en de problemen die ze ondervindt. Het doel is hier om te kunnen bepalen wat de belangrijkste effecten zijn waaraan met voorrang gewerkt moet worden.

Vervolgens kan met alle belanghebbenden* een actieplan worden opgesteld: nieuwe of andere oplossingen bedenken en zelfs verder gaan door de organisatie of haar werking te herzien.

De inzet van het bestuur van een organisatie is doorslaggevend om ervoor te zorgen dat deze aanpak in de loop van de tijd wordt volgehouden. Het is ook belangrijk om een aantal interne medewerkers bij de uitvoering ervan te betrekken. Zij zullen dan meer betrokken zijn bij de uitvoering van het actieplan.

De diagnose kan jaarlijks worden uitgevoerd. Om de evolutie ervan te kunnen vergelijken met de ingevoerde acties raden we echter aan om een periode van 2 of 3 jaar tussen de diagnoses te laten.

Tot slot moet een diagnose altijd worden aangepast aan de inzet en de context van een organisatie. Het geeft in geen geval een score of waardering. **Het doel is om te sensibiliseren, aan te zetten tot nadenken en vooral tot handelen.**

* Met belanghebbenden bedoelen we: de organisatie, de artiesten, de dienstverleners, het publiek en de partners.

3. WERKWIJZE

In het kader van de DEMO-samenwerking was de gebruikte werkwijze participatief en vormend dankzij grensoverschrijdende co-constructie bijeenkomsten.

Co-constructie is een inspraakproces dat begeleid moet worden door een externe persoon.

3.1 EEN VERBINTENISVERKLARING

Het opstellen van de rode draad van het project was het eerste werk dat met alle partners werd uitgevoerd. We hebben dus een visie bepaald met een tweeledig doel: de verlangens van iedereen leren kennen en betekenis geven aan het project.

Vervolgens hebben de partners gewerkt aan het opstellen van een handvest dat gebaseerd is op de gemeenschappelijke waarden.

Het DEMO-handvest vat de waarden samen waarrond de projectpartners zich op lange termijn bij aansluiten.

Bijlschrift: de partners presenteren het handvest – maart 2018

Het handvest* is bedoeld om open en toegankelijk te zijn voor alle openbare particuliere structuren met of zonder ervaring op het gebied van duurzame ontwikkeling. Het is een continu verbeteringsproces.

Het handvest heeft tot doel de verbintenis van de evenementorganisator te bepalen. Door zich aan te sluiten bij het handvest verbinden de

organisaties of het evenement en zijn bestuur zich ertoe een systeem in te voeren om hun activiteiten te verbeteren op het vlak van ecologische verantwoordelijkheid.

Deze verbintenisverklaring kan ook gebruikt worden als externe communicatie tool om de bezoekers te sensibiliseren.

* Het handvest kan worden geraadpleegd in bijlage 1.

3.2 EEN ANALYSETOOL MET MEERDERE CRITERIA

Om de impact van hun activiteiten te kennen, wensten de partners een gemeenschappelijke analysetool en methodologie voor gegevensinzameling te hebben.

In september 2017 werd de Ecoscan als inzameltool gekozen. Het is een online tool die dankzij de financiering van de Europese Commissie werd ontwikkeld in het kader van het Leonardo Da Vinci programma voor het delen van innovaties. Deze tool is toegankelijk via het online platform Ecotoolkit*.

De Ecoscan is een milieudiagnosetool die elke organisatie in staat stelt om de druk te meten die haar activiteiten op het milieu uitoefent. Het is een eenvoudige, gratis en didactische online tool die een ecologische voetafdruk (gha) en een koolstofafdruk (ton koolstofequivalent) meet. Wanneer uw gegevens ingevoerd zijn, levert de Ecoscan een rapport dat u op uw account kunt bewaren en raadplegen.

Het laat toe om de ecologische voetafdruk en de koolstofafdruk online te berekenen voor acht economische sectoren: huisvestingen, bars en restaurants, kantoren, kappers en schoonheidsinstituten, onderhoud en herstelling van voertuigen, evenementen en detailhandelaars. De gebruiker voert nauwkeurig de gegevens in over zijn elektriciteits- en waterverbruik, zijn afvalproductie, zijn vervoersbehoeften en zijn aankopen.

De tool kan zowel voor gerichte evenementen als jaarlijkse evenementen gebruikt worden. Op die manier kan de gebruiker zijn ecologische voetafdruk en zijn koolstofafdruk in het algemeen of meer specifiek volgens verschillende milieuaspecten meten en zo de evolutie ervan volgen door de berekeningen na 2 of 3 jaar te vernieuwen.

* Ecotoolkit is een online platform met praktische tools om structuren te begeleiden in hun milieubeheer en kostenreductiebeleid. Meer informatie op www.ecotoolkit.eu. Elke persoon, structuur of organisatie kan een account aanmaken om zijn of haar voetafdruk te berekenen.

3.2.1 VOORDELEN

De Ecoscan tool is beschikbaar in verschillende talen waaronder Frans en Engels.

Een gemeenschappelijke analysetool voor alle structuren maakt het mogelijk om verschillende doelstellingen te bereiken:

- De koolstofafdruk en de ecologische voetafdruk van de structuur berekenen, visualiseren en vergelijken in tijd;
- Vervolgens een individueel actieplan ontwikkelen (specifiek voor de behoeften/problemen van de structuur);
- De mogelijkheid bieden om simulaties uit te voeren om het effect van de actie te bepalen (zie punt 4.2.3);
- De ervaringen delen en uitwisselingen tussen de structuren;
- Samenwerkingsacties organiseren tussen de partners.

3.2.2 NADELEN

Het is ook belangrijk om de nadelen te bespreken die bij de uitvoering van dit milieuonderzoek aan het licht zijn gekomen.

De ecoscantool is in de eerste plaats een “allround tool”. Het is goed mogelijk dat bepaalde kenmerken van de culturele sector erin ontbreken. Daarbij is de tijd die nodig is om alle gevraagde gegevens te verzamelen niet te onderschatten. Het verzamelen van facturen, het ondervragen van de leveranciers, de implementatie van interne meettools... het verzamelen van sommige gegevens vergt veel inspanningen. Sommige partners hebben een beroep gedaan op externe mensen om hen te helpen bij het verzamelen (via een externe consultant of via een stagiair/vrijwilliger) van deze gegevens. Er is ook tijd nodig om te wennen aan het platform voor het invoeren van de gegevens.

Het feit dat niet alle gegevens binnen de structuur beschikbaar zijn, kan ook een rem zijn maar mag

geen reden zijn om te stoppen. De analyse kan met behulp van de tool geheel of gedeeltelijk uitgevoerd worden. Het is dus niet verplicht om alle vakjes in te vullen. Sommige partners hebben zich trouwens op het verzamelen van informatie met betrekking tot een bepaald thema gericht.

Ten slotte zijn sommige gegevens gevoelig en is de verspreiding ervan het onderwerp van verhitte discussies. Vanuit onze ervaring is het aan te raden om de Ecoscan uit te voeren met gegevens die niet tendentiekus zijn en goed de voor- en nadelen van het al dan niet gebruiken van andere beschikbare gegevens te overwegen. Geen enkele organisatie is perfect en het doel van de tool is het bepalen van de prioritaire acties die moeten worden uitgevoerd om de koolstofafdruk te verbeteren. Er is geen «oordeel» over de resultaten; voor elk probleem kunnen oplossingen worden gevonden.

3.2.3 DE KOOLSTOFADFDRUK EN DE ECOLOGISCHE VOETADFDRUK

Wat is de koolstofafdruk?

De koolstofafdruk berekend door Le Grand Mix.

De koolstofafdruk is het totaal van alle broeikasgassen die door de activiteit van een organisatie worden uitgestoten of veroorzaakt. In het geval van het DEMO-project gaat het om een festival, een concertzaal en/of een cultureel centrum. Deze wordt in ton koolstofequivalent (tCO₂-eq) uitgedrukt. De koolstofafdruk houdt rekening met de uitstoot van broeikasgassen die in koolstofequivalent wordt uitgedrukt.

Wanneer de koolstofafdruk is berekend, genereert de Ecoscantool een visuele representatie in de vorm van een geografische omtrek.

Wat is de ecologische voetafdruk?

De ecologische voetafdruk meet de hoeveelheid “bioproduktieve” grondoppervlakte die nodig is voor de activiteiten van een festival of concertzaal, d.w.z. de productie van de verbruikte goederen en diensten en de absorptie van het geproduceerde afval. Deze wordt uitgedrukt in mondiale hectares (gha).

* De productieve gronden worden “biologisch productieve oppervlakte”, “bioproduktieve oppervlakte” of “biocapaciteit” van de Aarde genoemd. Deze omvatten zes soorten oppervlakten: bossen, weiden, landbouwgronden, maritieme oppervlakten, bebouwde oppervlakten en energieoppervlakten. Bron: <http://les.cahiers-developpement-durable.be/outils/empreinte-ecologique/>

3.2.4 VOORAF IN TE ZAMELEN GEGEVENS

De tool biedt verschillende secties. Hieronder vindt u een lijst met gegevens die u indien mogelijk moet hebben voordat u deze invult:

A. Algemene informatie	<ul style="list-style-type: none">■ Omzet■ Aantal werknemers en VTE's.
B. Energie en water	<ul style="list-style-type: none">■ Oppervlakte (m²) van het bedrijf: huurcontract of verkoopovereenkomst■ Elektriciteits-, gas- (kWh) en waterverbruik (m³) via de facturen van de leveranciers■ Vermogen (kW) van de koelkast, de vriezer, de air-conditioning: aankoopfacturen van de toestellen (of op de toestel).
C. Vervoer en mobiliteit	<ul style="list-style-type: none">■ Autopapieren en aantal km per jaar■ Aantal reizen en afgelegde km: vervoerbewijzen of facturen van zakenreizen■ Afgelegde km en vervoermiddelen voor de verplaatsingen* van het personeel, van de bezoekers en van de artiesten.
D. Aankopen en uitrustingen	<ul style="list-style-type: none">■ Hoeveelheid en type: facturen (papier, etenswaren, dranken...) en schatting van hun gewicht of volume over een bepaalde periode (geëxtrapoleerd naar 1 jaar).
E. Afval	<ul style="list-style-type: none">■ Ton afval (huishoudelijk, PMD, papier/karton, elektrische toestellen), facturen van de afvalbeheerder.■ Schatting van hun gewicht of volume over een bepaalde periode (geëxtrapoleerd naar 1 jaar).

* In het kader van het DEMO-project werden de gegevens over de mobiliteit van de bezoekers verzameld dankzij een vragenlijst (Typeform) met behulp van tablets die ter beschikking werden gesteld op de dag van de evenementen.

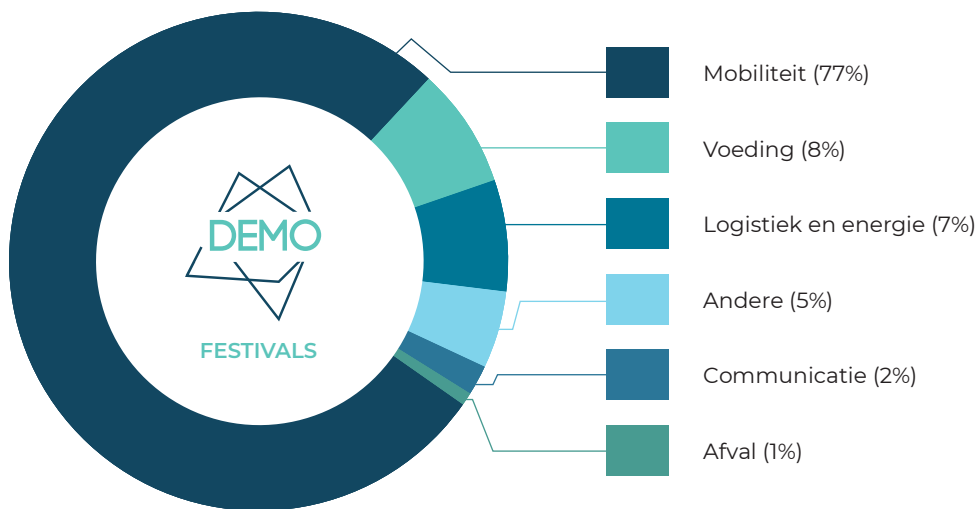
4. BELANGRIJKE TRENDS VOOR DE CULTURELE ACTOREN VAN DEMO

4.1 ANALYSES VAN DE KOOLSTOFADFDRUK (TCO2-EQ) EN VAN DE ECOLOGISCHE VOETADFDRUK (GHA)

Ook al zijn de thema's dezelfde, de schalen en de oplossingen zijn specifiek voor festivals en concertzalen of culturele centra. Daarom hebben we in twee aparte groepen gewerkt.

4.1.1 DE FESTIVALS

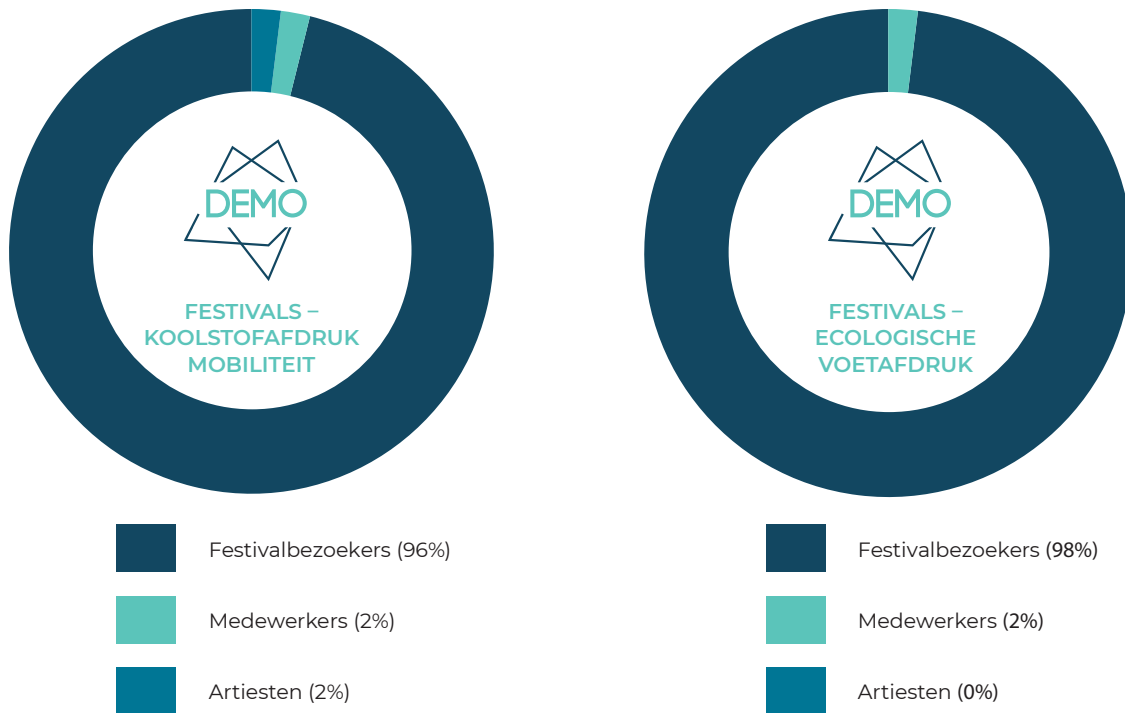
De grafiek hieronder toont de gemiddelde koolstofafdrruk voor elk belangrijk thema voor onze festival partners.

Deze grafiek laat zien dat dit de voornaamste sectoren met de grootste invloed zijn: mobiliteit (van de teams, van de festivalgangers en van de artiesten), de voeding en de logistiek en energie.

Na een bewustwording van deze belangrijke tendens hebben de festivalpartners van DEMO hun milieudiagnose op een deel van de Ecoscan gericht (mobiliteit; voeding; afval en energie). Op de schaal van een festival is het verzamelen van gegevens inderdaad een grote opgave.

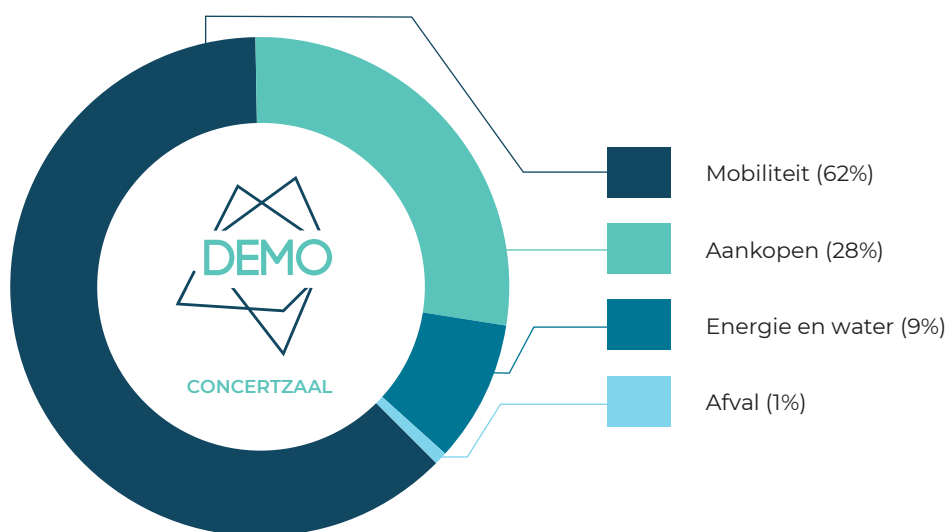
Hieronder geven twee grafieken de resultaten weer van de koolstofafdruk en de ecologische voetafdruk voor de mobiliteit van een festival met meer dan 50.000 mensen (mobiliteit van de werknemers, bezoekers en artiesten).

De grafieken tonen een duidelijk beeld: de bezoekers hebben de grootste impact. Dit is dus de eerste bron van uitstoot voor een festival van deze omvang.

4.1.2 DE ZALEN EN CULTURELE CENTRA

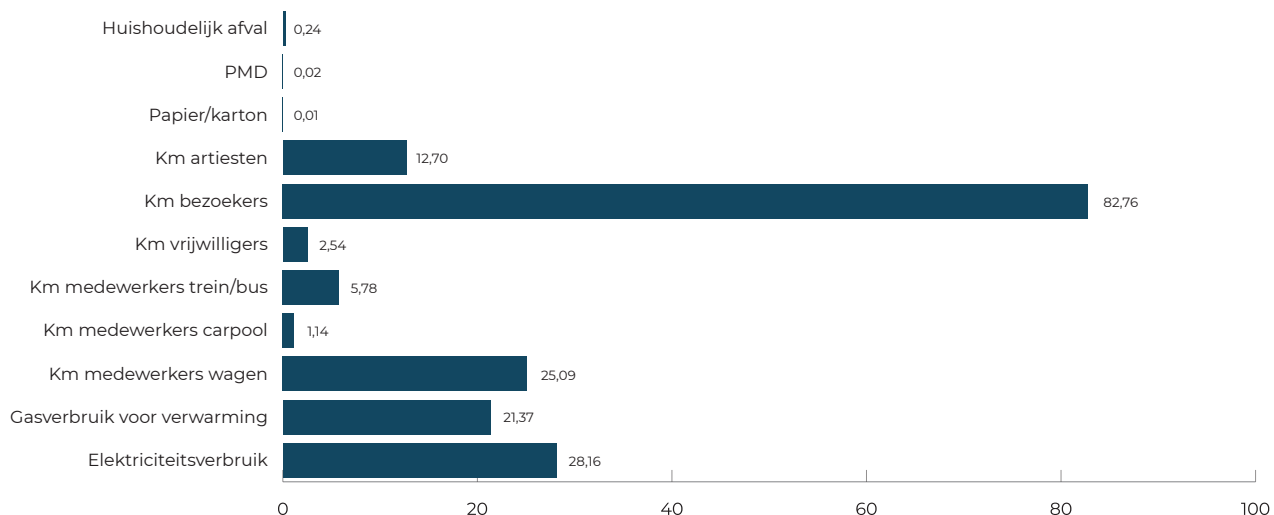
De grafiek hieronder toont de gemiddelde koolstofafdruk voor elk belangrijk thema voor de partners met concertzalen.

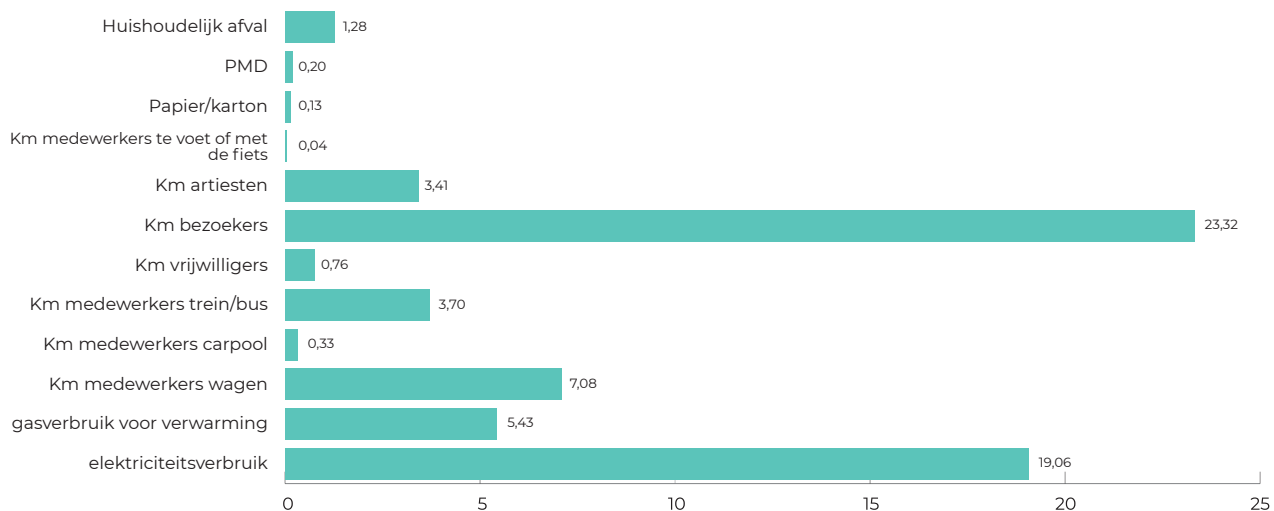
Voor deze analyse konden alleen de gegevens rond mobiliteit, aankopen, energie en afval worden verwerkt. Het verzamelen van gegevens rond voeding heeft niet kunnen plaatsvinden.

De onderstaande grafieken tonen voor de culturele centra en concertzalen partners van het DEMO-project die ongeveer dezelfde omvang en vergelijkbare activiteiten hebben, de volgende thema's: afval, mobiliteit en energie. De resultaten moeten per sector worden geanalyseerd en niet globaal.

GEMIDDELDE KOOLSTOFAFDRIJK CONCERTZALEN (TCO2-EQ)

GEMIDDELDE ECOLOGISCHE VOETAFDRIJK VAN DE CONCERTZALEN (GHA)

Mobiliteit en met name die van de bezoekers heeft over het algemeen systematisch een belangrijke impact.

In de koolstofafdrnk vertoont het elektriciteitsverbruik een min of meer significante impact op de uitstoot van BKG (broeikasgassen) omdat het grootste deel van de elektriciteitsproductie in België en in Frankrijk nucleair is. Het vertoont echter een aanzienlijke impact op de ecologische voetafdruk. Dit is te verklaren door het feit dat kernenergie weinig broeikasgassen uitstoot (in tegenstelling tot olie, gas en kool die koolstofhoudende brandstoffen zijn) maar een aanzienlijke toxiciteit heeft door de radioactiviteit en het radioactieve afval die in de ecologische voetafdruk worden opgenomen.

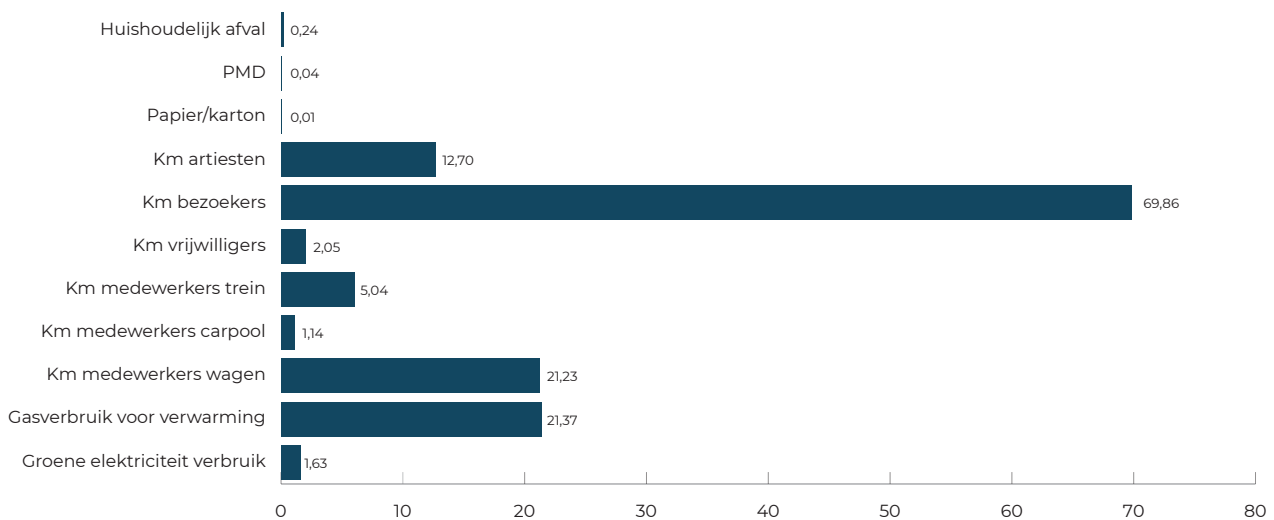
4.1.3 SIMULATIES

De Ecoscantool biedt de mogelijkheid om simulaties uit te voeren en zo de impact van bepaalde verminderingen te evalueren.

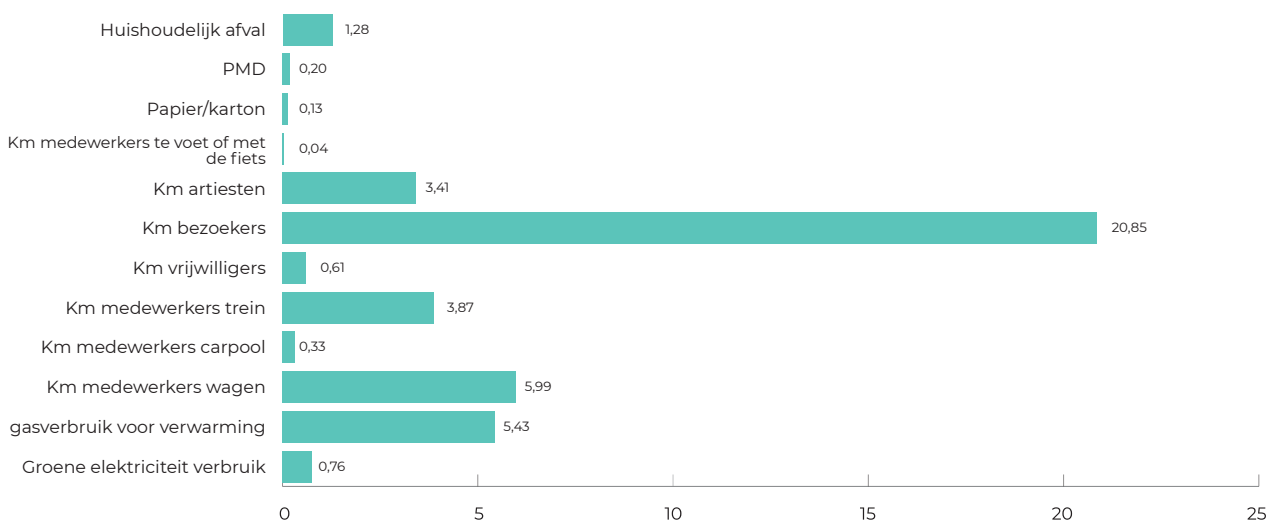
Op basis van de gegevens van de concertzalen en culturele centra hebben we de simulatie uitgevoerd voor de volgende acties:

- De plaats kiest voor een leverancier van groene energie;
- 40 % van het personeel verandert van vervoerswijze (vervangt de wagen door de trein of de fiets);
- 15 % van de bezoekers wijzigt zijn vervoerswijze (van wagen naar trein).

KOOLSTOFAFDruk (TCO2-EQ): SIMULATIE VAN DE VERMINDERING

ECOLOGISCHE VOETAfdruk (GHA): SIMULATIE MET VERMINDERING

We kunnen een nogal indrukwekkende afname van de impact van elektriciteit merken. De overschakeling op groene energie vermindert de impact met meer dan 90 % op de uitstoot van broeikasgassen en de ecologische voetafdruk.

De overgang naar een zachte mobiliteit door 40 % van de werknemers en 15 % van de bezoekers toont een daling van de impact met 10 % tot 15 % zowel voor de uitstoot van broeikasgassen als voor de ecologische voetafdruk.

4.2 ALGEMENE BEVINDINGEN

De sectoren met de grootste impact voor een concertzaal of een festival zijn de volgende:

1. MOBILITEIT

Deze omvat de verplaatsingen van de bezoekers, van de artiesten en van het team.

De bovenstaande grafieken voor de koolstofafdruk en de ecologische voetafdruk tonen aan dat het vervoer een van de belangrijkste oorzaken is van de vervuilende emissies: broeikasgassen, stikstofoxiden, fijnstof, enz.

Deze sector heeft 2 problemen:

- Voor het klimaat door de uitstoot van broeikasgassen;
- Voor de gezondheid omdat het de luchtkwaliteit verslechtert (vooral in stedelijke gebieden).

Duurzame mobiliteit lijkt dus een echte oplossing te zijn. Deze is bedoeld om toegang te verlenen tot het grondgebied voor alle burgers en tegelijkertijd de impact van de verplaatsingen op het milieu te beperken. Deze bestaat uit verschillende vervoersmiddelen en steunt de multimodaliteit. Het zijn vaak nieuwe samenwerkingen tussen de openbare diensten en particulier vervoer die de meest efficiënte en duurzame oplossingen bieden.

De DEMO-partners overwegen bijvoorbeeld een betere samenwerking met het openbaar vervoer op concertavonden (om het aanbod aan nachtbussen of -metro's te vergroten) of het opzetten van een carpool platform voor de locaties die alleen met de auto bereikbaar zijn.

2. ENERGIE

Energie omvat het elektriciteits- en verwarmingsverbruik.

De verwarming kan op gas, olie, hout of elektrisch zijn. Elektriciteit wordt in Europa voornamelijk opgewekt door middel van kernenergie, gas, olie en steenkool. Het aandeel van hernieuwbare energie is nog steeds te klein.

Het energieverbruik heeft dus een grote impact op het milieu door de vervuilende uitstoot die veroorzaakt wordt door de verbranding van de koolstofhoudende grondstoffen (gas, olie, steenkool) en de toxiciteit van kernenergie voor onze ecosystemen.

Uitgaande van het principe dat de minst vervuilende energie de energie is die niet wordt verbruikt, benadrukken de DEMO-partners het belang van het sensibiliseren van de medewerkers voor eco-gebaren.

Voor het energiecontract naar een leverancier van groene energie overstappen is ook een goed alternatief.

Als het budget het toelaat, is het ten slotte interessanter om alle verlichtingen door leds te vervangen.

3. VOEDING

De impact van onze voeding op het milieu en op onze samenleving wordt onder meer veroorzaakt door:

- De intensiteit van onze landbouw die veel chemische producten verbruikt zoals meststoffen en pesticiden voor de gewassen of antibiotica voor het vee. Deze producten hebben negatieve effecten op het milieu en op onze gezondheid;
- De intensieve veehouderij die met de dierlijke uitwerpselen broeikasgassen uitstoot;
- De behoefte om groenten en fruit buiten het seizoen te hebben die geïmporteerd moeten worden uit warmere oorden of in Europa in intensief verwarmde kassen in de winter worden geteeld;
- De ontbossing voor de intensieve landbouw waarvan de impact op de biodiversiteit aanzienlijk is.

Voor deze sector hebben de partners verschillende mogelijkheden voorgesteld: de aankoop van seizoensgebonden, biologische producten via korte ketens.

De “riders” (documenten met verzoeken en specifieke eisen van de artiesten tijdens hun verblijf in de culturele organisatie of hun komst op een festival) kunnen producten en/of lokale specialiteiten uit de regio voorstellen.

Voor de culturele locaties die een refter of een restaurant hebben, wordt aangeraden om regelmatig veganistische/vegetarische gerechten aan te bieden als alternatief (of via een weekformule). De portie vlees in een gerecht kan ook worden verkleind.

Ten slotte bestaat een vijfde benadering erin om duurzame acties van burgers zoals “biologische manden, GASAP*, AMAP**, CSA***...” te steunen door het ter beschikking stellen van de lokalen van de organisatie en/of het organiseren van de distributie van deze manden.

* GASAP = groupe d'achats solidaires à l'agriculture paysanne (solidaire groepsaankopen voor de boerenlandbouw, term die in Wallonië wordt gebruikt).

** AMAP = association pour le maintien de l'agriculture paysanne (vereniging voor het behoud van de boerenlandbouw, term die in Frankrijk wordt gebruikt).

*** CSA = Community Supported Agriculture (CSA) – Vlaamse netwerken.

4. AFVALBEHEER

Het afvalbeheer wordt rechtstreeks beïnvloed door de aankopen: de containers van de aangekochte producten en hun verpakking, of het product aan het einde van zijn levensduur al dan niet kan worden gerecycleerd, het type recyclage dat wordt voorzien, enz. Al deze elementen beïnvloeden het denken van het afvalbeheer dat derhalve voor elke aankoop zou moeten gebeuren.

Om de hoeveelheid geproduceerd afval te beperken, zijn er verschillende mogelijkheden:

- Bevorderen van bulk- en statiegeld;
- Een compostvat installeren voor voedselafval;
- Voor de kleine evenementen herbruikbaar vaatwerk gebruiken en een afwasplaats installeren zodat het publiek zijn vaat kan doen;
- Afval sorteren.

5. GIDS VAN GOOD PRACTICES DIE WERDEN INGEVOERD BIJ DE DEMO-PARTNERS

In de loop der jaren heeft het DEMO-project het mogelijk gemaakt om een hele reeks verbeteringspistes te testen. We kunnen onmogelijk alles opsommen, maar lichten ter indicatie toch enkele belangrijke acties uit.

Deze lijst bevat acties die een beperkte impact op het milieu beogen, alsook acties ter bevordering van de toegankelijkheid, de communicatie of beslissingen die kostenbesparend zijn (zoals de nood aan grondstoffen, recycling, ...). Deze gids van good practices is bedoeld om ter beschikking te worden gesteld van alle culturele actoren die deze willen overnemen.

Elke organisatie die graag meer wil weten over de uitvoering, de realisatie, de voor- of nadelen van een of andere van de hierboven vermelde acties, wordt verzocht om contact op te nemen met de initiatiefnemer van het project. De contactgegevens van de deelnemende organisaties bevinden zich in bijlage 2.

De DEMO-partners beogen een participatieve aanpak met als doel de verspreiding van good practices... Aarzel dus niet om u te laten inspireren door deze opgedane kennis om nieuwe waarden te introduceren en integreren in uw culturele en artistieke evenementen.

5.1 DEEL MOBILITEIT

ELEKTRISCHE WAGEN

PARTNER:

DEEL MOBILITEIT

Le Grand Mix - gelegen in het centrum van Tourcoing - investeerde in een gedeelde, elektrische wagen. De wagen wordt gedeeld onder de werknemers en vooral gebruikt voor korte afstanden: het huren van materiaal, artiestenvervoer (o.a. van het station naar hun hotel),...

In amper 3 jaar tijd heeft deze wagen 10.000 km afgelegd.

TRANSPORTFIETS

PARTNERS:

DEEL MOBILITEIT

Om kleine boodschappen of kleine verplaatsingen te doen, hebben 4AD en het CCRM een transportfiets aangeschaft.

Hierdoor kan het gebruik van de wagen voor verplaatsingen binnen een straal van 5 km worden vermeden. 4AD is zelfs een stap verder gegaan door zelf de laadbak van zijn transportfiets te maken uit een oude transportkoffer en een eiken cafétafel.

CARPOOLING

PARTNERS:

DEEL MOBILITEIT

Om de mobiliteit van hun toeschouwers positief te beïnvloeden, hebben het CCRM en Wilde Westen op hun respectievelijke evenementen een carpooling ruimte geïnstalleerd.

Geïnteresseerden kunnen er op een groot bord of lijsten aangeven naar welk traject ze op zoek zijn, of welk traject ze aanbieden. Zo worden zowel chauffeurs als passagiers geholpen.

FIETSENSTALLING

DEEL MOBILITEIT

PARTNERS:

Een beveiligde fietsenstalling zetten, is een effectieve manier om medewerkers, vrijwilligers en toeschouwers aan te zetten om dit duurzaam vervoermiddel te gebruiken. Zo werden fietsenrekken geïnstalleerd bij Le Grand Mix en 4 Écluses.

Wilde Westen biedt tijdens Bos! Festival een fietsenparking aan de ingang van het festival. En om hun toeschouwers aan te moedigen om met de fiets te komen, bieden ze de eerste 150 fietsers een gratis lottobiljet aan.

5.2 DEEL ENERGIE

PROTOCOL VOOR DE SLUITING VAN DE ZAAL

DEEL ENERGIE

Voor elke verloopperiode heeft 4 Écluses een protocol voor de sluiting ingevoerd. Dit omvat het uitzetten van verwarming, gas, toestellen die in stand-by staan, stekkerdozen, enz.

Deze heel eenvoudige en kleine ingrepen, bespaarde hen bijna € 800 op de jaarlijkse energiefactuur.

PARTNER:

OPLEIDING VOOR ECOLOGISCHE INITIATIEVEN

DEEL ENERGIE

Het team van Le Grand Mix dat sinds 2019 in nieuwe kantoren is gevestigd, heeft beroep gedaan op een energieconsultant. Het doel? Hun energieverbruik inschatten (elektriciteit, verwarming), analyseren of de contracten met de verschillende leveranciers op punt stonden en ecologische initiatieven initiëren die het mogelijk maken om energie te besparen.

Door deze opleiding is het team in staat om de beste beslissingen te nemen op verschillende vlakken: beheer van computer-en elektrische apparatuur, digitale hulpmiddelen (servers), verlichting, verwarming, ventilatie-en luchtbehandelingssystemen.

PARTNER:

OVERSCHAKELING NAAR LEDVERLICHTING

DEEL ENERGIE

Wilde Westen besliste in 2018 om over te schakelen op ledverlichting om hun hoge elektriciteitsverbruik aan te pakken. De organisatie verving ook de boiler van hun concertzaal De Kreun.

Het Centre Culturel René Magritte heeft ledverlichting geïnstalleerd op hun podium voor concerten en theatervoorstellingen, alsook voor de podia van het festival Roots & Roses.

PARTNERS:

OVERSTAP NAAR EEN GROENE LEVERANCIER

DEEL ENERGIE

De energie die door fossiele brandstoffen (olie, aardgas) of kerncentrales wordt geproduceerd, leidt ofwel tot de uitstoot van broeikasgassen en andere vervuilende stoffen, ofwel tot de productie van radioactief afval. De productie van hernieuwbare energie veroorzaakt geen of heel weinig uitstoot van BKG (in het geval van biomassa). Kiezen voor groene energie heeft dus een positief effect op het klimaat en het milieu.

Meerdere partners waaronder 4AD, FLAP en Le Grand Mix zijn zo van leverancier veranderd.

PARTNERS:

ZONNEPANELEN

DEEL ENERGIE

De installatie of het gebruik van zonnepanelen zorgt voor hernieuwbare energie. Daarom hebben twee partners voor deze groene energiebron gekozen.

Op Dour Festival huurt 3D Asbl sinds enkele jaren 3 soorten zonnepanelen. Deze voorzien elektriciteit voor de verlichting van de Green Camping en van de parking, het opladen van de elektrische wagens voorzien op de parkingplaats en alle energievragende activiteiten van de Green Agora.

Op het dak van zijn loods, die plat is en in de volle zon baadt, heeft 4AD 34 zonnepanelen geplaatst dankzij de coöperatie BeauVent. De geproduceerde energie wordt volledig door 4AD verbruikt; hierdoor kunnen hun elektriciteitskosten sterk worden verminderd. Het doel van 4AD en BeauVent is om de productie van groene elektriciteit te stimuleren en samen te werken om energie te besparen.

PARTNERS:

5.3 DEEL VOEDING

GEDEELD KOOKBOEK

Purée au lait battu et oeuf poché

Cheese

Poulet frit aux légumes et aux oeufs

Capres du nord

Café de pissenlits aux agrumes

Foie gras sans gavage

PARTNERS:

DEEL VOEDING

De catering voor de artiesten en publiek is een dagelijkse zorg voor de organisatoren van concerten en culturele evenementen. Om ecologisch verantwoorde gerechten klaar te maken, hebben de DEMO-partners hun recepten gebundeld. Meer dan 200 recepten werden zo gecentraliseerd. Sommige ervan werden gekozen om deel uit te maken van het [DEMO-kookboek](#).

Dit boek bevat talrijke vegetarische en veganistische recepten, traditionele gerechten uit het noorden van Frankrijk en België, alsook van restjes gemaakte schotels.

Het zijn allemaal recepten die aan de verwachtingen van de artiesten en koks voldoen: eenvoudig te maken voor grote groepen.

RIDER MET LOKALE PRODUCTEN

PARTNERS:

DEEL VOEDING

Voor hun optreden in een zaal sturen de muziekgroepen hun technische rider en hospitality rider door. Deze laatste vermeldt het aantal mensen te ontvangen, de aanvragen voor maaltijden, snacks, allergieën, enz.

Het Centre Culturel René Magritte biedt nu alleen nog maar lokale producten aan: lokale sappen, koekjes uit de streek, seizoensfruit, zelfgekookte maaltijden met lokale seizoensgroenten, aankoop van onbewerkte producten die ze zelf voorbereiden, enz. De groepen worden voor hun komst per e-mail op de hoogte gebracht van deze beslissing.

DRINKFLESSEN

DEEL AFVAL

PARTNERS:

De oplossing voor zowel warme als koude dranken, vonden de partners dan weer in roestvrijstalen drinkflessen.

Het is belangrijk om niet te vergeten dat de productie van drinkflessen in grote hoeveelheden zorgvuldig moet worden voorbereid op het gebied van vervoer, opslag, verdeling en reiniging. De boodschap die aan de artiesten en hun teams wordt overgebracht, is enerzijds noodzakelijk opdat ze zich bewust worden van nieuwe gewoontes en gedragingen. En anderzijds om ervoor te zorgen dat de artiesten deze bijvoorbeeld niet meenemen op hun tournee (om de voorraad niet regelmatig te moeten vernieuwen).

De DEMO-concertzalen verbinden zich ertoe de milieu-impact van hun activiteiten te meten en met name hun plasticafval te verminderen. Waarom water uit plastic drinken wanneer je het drinkbaar uit de kraan kan krijgen?

De DEMO-partners hebben hun krachten gebundeld door in eerste instantie te kiezen voor het gebruik van milieuvriendelijke Doppler-drinkflessen, 100% recycleerbare waterflessen zonder BPA (Bisfenol A, ftalaat). Nu kunnen de artiesten en de teams hun herbruikbare flessen steeds met gefilterd kraantjeswater vullen. Voordeliger voor zowel de portemonnee als het milieu.

AANKOOP VAN DUURZAAM VAATWERK

DEEL AFVAL

Het herbruikbare vaatwerk doet zijn intrede. Wat betreft de catering voor de artiesten wordt het vaatwerk of gekocht in duurzame materialen (porselein, keramiek of glas bijvoorbeeld), of tweedehands (bij Emmaüs bijvoorbeeld), of geleend voor grote evenementen (Les 4 Écluses gebruiken soms het bestek van de gemeentelijke kantine). Al het gekochte of gerecupereerde vaatwerk wordt, waar mogelijk, ook ter beschikking gesteld van andere instanties.

Het herbruikbare vaatwerk laat toe om het afval op de site drastisch te verminderen.

Er wordt ook bijzondere aandacht besteed aan de bestanddelen van het vaatwerk wanneer het wegwerpartikelen betreft: borden en glazen zijn BPA-vrij (bisfenol). De servetten zijn ook gerecycled.

Het Centre Culturel René Magritte gebruikt ook volledig biologisch afbreekbaar vaatwerk voor zijn festival Roots & Roses.

PARTNERS:

WORKSHOPS VOOR PARTICULIEREN, VERENIGINGEN EN PROFESSIONALS

DEEL AFVAL

PARTNER:

In het kader van het DEMO-project zijn in het Centre Culturel René Magritte een hele reeks workshops ingevoerd: lassen, schrijnwerkerij, repair café, naaien, vegan de luxe, enz. Afhankelijk van de thema's zijn deze gericht op particulieren, verenigingen en professionals in de muzieksector.

Zo hebben de workshops “naaien” voor de particulieren het mogelijk gemaakt om gebruikte jeans tot o.a. tassen, placemats en ligstoelen te recyclen. Ze hebben trouwens ook in naaimachines geïnvesteerd.

Voor de verenigingen organiseren ze workshops om hun materiaal te herstellen (repair café). Eenmaal hersteld wordt het materiaal gedeeld in het netwerk van lokale verenigingen. Tot slot worden er voor de muziekprofessionals workshops georganiseerd voor het herstellen van professioneel materiaal.

ECO-ONTWERP VAN MEUBILAIR

DEEL AFVAL

PARTNERS:

Het eco-ontwerp is een concept dat meer en meer doordringt in culturele instanties.

Het gebruik van eco-ontworpen producten, d.w.z. producten waarvan de productie een kleine of zelfs geen koolstofafdruk heeft, wordt meer en meer een trend. Veel producten zijn van hout gemaakt (hergebruik van pallets bijvoorbeeld) en worden lokaal geproduceerd.

Bij Le Grand Mix werd eco-ontworpen meubilair gebruikt voor de nieuwe concertzaal die eind 2019 werd ingehuldigd.

Op de edities 2018 en 2019 van Cabaret Vert werden een dertigtal sorteerpunten met oud meubilair gemaakt in samenwerking met de Ardeense kringloopwinkel Bell'Occas en een eco-designer.

GREEN CAMPING

DEEL AFVAL

De camping en met name het beheer van o.a. zijn afval en lawaai is lang een probleem geweest voor Dour Festival. Dankzij het bundelen van de ervaringen en initiatieven van iedereen heeft Dour Festival met succes een green camping getest met de invoering van trash gardens, waar de festivalgangers hun vuilniszak (die door 3D Asbl wordt geleverd) gesorteerd en gesloten kunnen terugbrengen. Nog initiatieven op de green camping zijn “aperitieven voor het ontdekken van de lokale producenten” en een “smart solar plant” die de camping van elektriciteit voorziet.

De green Camping is dus een alternatieve camping waar creativiteit, ontdekking en zelfrespect samenkomen.

De kamperende festivalgangers die het vooraf ondertekende Milieuhandvest niet naleven, worden verzocht om de camping te verlaten.

PARTNERS:

UPCYCLING : HERGEBRUIK VAN POSTERS EN ZEILEN

DEEL AFVAL

Drukwerk zoals posters en banners blijven essentiële communicatiemiddelen, maar ze produceren helaas ook veel afval en worden slechts voor korte periodes ingezet als tool.

De DEMO-partners gingen daarom op zoek naar een duurzame en sociale oplossing voor dit probleem. “De Branding”, een organisatie voor sociale integratie in de buurt van Kortrijk (Be), bleek een enthousiaste partner met oog voor de mogelijkheden die het promotiemateriaal biedt.

In hun naaiatelier worden oude posters omgevormd tot enveloppen, oude banners worden dan weer tassen en portefeuilles. De eindproducten worden in de winkels van de ateliers van De Branding verkocht en zullen binnenkort beschikbaar zijn in hun café in het shoppingcenter in Kuurne.

Het tweede leven dat aan deze communicatiedragers wordt gegeven, is zeer belangrijk om de hoeveelheid afval te verminderen. Al mogen we natuurlijk niet vergeten dat het beste afval, het afval is dat niet bestaat. De DEMO-partners hebben dan ook hun best gedaan om hun drukwerk en “unieke” communicatiemiddelen aan de bron sterk te verminderen.

PARTNERS:

DROOGTOILETTEN

DEEL AFVAL

De toiletten waren een probleem voor Roots and Roses. Een deel van de toiletten is namelijk aangesloten op de riolering. Maar dit is beperkt. De rest van de aangeboden toiletten zijn dan ook chemisch.

Om dit soort toiletten niet meer te moeten gebruiken, heeft het CCRM dus traditionele droogtoiletten gebouwd. Met de hulp van mensen met een beperkte mobiliteit hebben ze zelfs speciaal voor hen aangepaste toiletten ontworpen. Momenteel hebben ze er 8.

PARTNER:

5.5 DEEL COMMUNICATIE

HANDVEST

DEEL COMMUNICATIE

Het ecologisch handvest wordt bijna overal in de ontvangstruimte van de deelnemende culturele instanties geëtaleerd. Wanneer een organisatie een DO-aanpak wil aanwenden en een beroep doet op een DEMO-partner, wordt ze uitgenodigd om het handvest te ondertekenen dat de waarden benadrukt.* Het is een pedagogisch middel dat een eenvoudige presentatie van het DEMO-project mogelijk maakt.

PARTNERS:

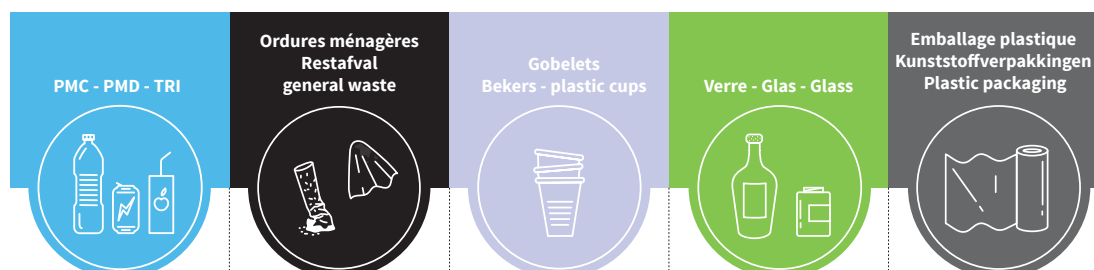
* Het handvest bevindt zich in bijlage.

GEMEENSCHAPPELIJKE EN GRENSOverschrijdende sorteersignalisatie

DEEL COMMUNICATIE

Bij het begin van het DEMO-project ondervonden de partners al snel dat elk cultureel evenement een andere signalisatie gebruikte voor afvalsortering, wat een gemakkelijke herkenning door het publiek bemoeilijkte.

De grote troef van DEMO is dat het project 11 partners verenigt over een grensoverschrijdende geografische zone waardoor het een ruim publiek bereikt. Op initiatief van 3D Asbl beslisten de DEMO-partners om samen te werken aan gemeenschappelijke signalisatie.

Het beoogde resultaat is eenvoudig: gemeenschappelijke signalisatie roept herkenning op bij het publiek en spoort hen aan om afval correct te sorteren en zich te houden aan de duurzame initiatieven. Zo werden in 2019 maar liefst 360 panelen opnieuw gemaakt met de DEMO-signalisatie voor le Cabaret Vert en 900 lichte en weerbestendige panelen gemaakt voor 3D Asbl.

Enkele deelnemende partners pasten de signalisatie aan naargelang kleurcodes eigen aan de afvalsortering in hun eigen regio. Anderen voorzagen de signalisatie dan weer van opschriften om specifieke regels rond sortering aan te geven.

PARTNERS:

De gemeenschappelijke signalisatie kan hier worden gedownload: <https://demo-europe.eu/nl/de-demo-signalisatie/>. Aarzel niet om het te gebruiken in uw organisatie.

GREEN AGORA / L'IDEAL / MORE THAN MUSIC

DEEL COMMUNICATIE

Ongeacht of deze Green Agora, L'IDeal of More than Music werd genoemd, werd door elke festivalpartner van het project ruimte gemaakt voor discussies, uitwisselingen, animaties en zelfs een denktank voor Le Cabaret Vert!

Op het Dour Festival werd deze ruimte bedacht en ingericht door 3D Asbl. Deze werd "Green Agora" genoemd, is volledig door zonne-energie voorzien en bevindt zich in het hart van de concertlocatie.

Dit verenigingsdorp gewijd aan duurzame ontwikkeling biedt tijdens de 5 dagen van het Dour Festival tal van activiteiten (met actievoerders, artiesten, lokale producenten...) om de festivalgangers op een leuke en praktische manier te sensibiliseren.

De afspraakplaats voor alle actoren dient ook als plaats voor uitwisselingen en debatten over verschillende actuele onderwerpen en sociale problemen.

PARTNERS:

SORTEERLIJN

DEEL COMMUNICATIE

In 2019 heeft het Dour Festival een proefproject opgezet om de kwaliteit van het sorteren te vereenvoudigen en te verbeteren voor de festivalgangers. Aangezien de festivalgangers van Dour uit verschillende landen komen, hebben ze niet altijd dezelfde sorteersystemen. Om het eenvoudig te houden, werd het sorteren beperkt tot twee kleuren: blauw voor blikjes en flessen maar ook voor plastic bekertjes (die vroeger apart werden gesorteerd) en zwart voor de rest.

Een 20 meter lange sorteerlijn, gevuld met de vuilniszakken van de site die gesorteerd werden door de festivalgangers, werd geïnstalleerd op het festivalterrein om deze nog eens extra te sorteren. Een visuele controle van alle PMD-zakken werd uitgevoerd. De correct gesorteerde zakken werden in een PMD+ container geplaatst en de andere werden opnieuw gesorteerd op de sorteerlijn die zichtbaar is voor het grote publiek om zo een educatieve en sensibiliserende rol te spelen.

Het afval van deze "sorteerlijn" werd in een speciale container geplaatst om de hoeveelheid ervan te schatten. Een derde container werd gebruikt om de zakken te verzamelen die correct door onze Green Brigade werden gesorteerd.

Uiteindelijk werd 34 ton PMD gevaloriseerd: 7 ton rechtstreeks door het sorteren door de festivalgangers, 13 ton dankzij het inzamelen door de Green Brigades en 14 ton gesorteerd op de sorteerlijn.

PARTNER:

ECO-TOERISME MET DE FIETS

DEEL COMMUNICATIE

Vier fietstochten werden georganiseerd tijdens de edities 2018 en 2019 van Dour Festival via een samenwerking tussen 3D Asbl, IDEA en de provincie Henegouwen.

Deze gratis fietstochten beogen het scheppen van synergieën tussen cultuur en duurzame ontwikkeling. Ze zijn bedacht om het lokale toerisme door middel van enkele lokale producenten van Dour met de fiets te ontdekken.

Bovendien waren deze fietstochten de gelegenheid voor de festivalgangers om gebruik te maken van het nieuwe knooppuntennetwerk van de regio (www.vhello.be).

Tot rust komen in de omgeving van het Festival door met de fiets een frisse neus te halen, is vrij origineel want de festivalgangers van Dour Festival nemen zelden de tijd om de plaatselijke toeristische attracties te ontdekken tijdens de 5 festivaldagen.

PARTNERS:

ORIGINALITEIT VAN DE GOODIES

DEEL COMMUNICATIE

Enkele jaren lang verdeelden de partners gratis pocket asbakken aan de DEMO-stands (met name op de festivals) om te voorkomen dat sigarettenpeuken op de grond belanden.

De partners hebben besloten om een alternatief te vinden voor de pocket asbak om de niet-rokers onder de festivalgangers niet te verwaarlozen. Niet-rokers kunnen nu goodies naar hun zin vinden: zaadzakjes. En niet om het even welke... Zaadzakjes made in regio Hauts-de-France.

Om lokale actoren bij het ontwerp van deze nieuwe goodies te betrekken, hebben de partners besloten om samen te werken met een in tuinieren gespecialiseerde Rijselse start-up "Mon petit coin vert" en de vereniging "Les papillons blancs" die mensen met een beperking tewerkstelt.

De zaadzakjes werden vervolgens uitgedeeld op de stands van de DEMO-evenementen om de festivalgangers te belonen. Het zijn zonnebloemen, basilicumplantjes en radijsjes die dit jaar de terrassen en tuinen van de huizen sieren.

PARTNERS:

SORTEERSPEL

DEEL COMMUNICATIE

IMOG, een intercommunale voor afvalbeheer, heeft een sorteerspel ontwikkeld dat aangepast werd voor de DEMO-partners. Dit wordt gebruikt om het publiek te sensibiliseren tijdens evenementen binnen de culturele instanties die partner zijn van het project.

PARTNERS:

ECO-WEEKEND

DEEL COMMUNICATIE

In elke culturele instantie worden de uitvoering van de projecten en het beheer van de organisatie door een team verzorgd. Naast deze professionals in de sector zijn er vrijwilligers die regelmatig aanwezig zijn om met allerlei dingen te helpen. De DEMO-partners die zich bewust zijn van de rol van elk van deze mensen, wilden een jaarlijks grensoverschrijdend eco-weekend organiseren voor hen.

Tijdens deze dagen werden medewerkers en vrijwilligers gesensibiliseerd over sorteren en andere ecologische initiatieven. Ze maakten oplaadfietsen voor op de stands van de festivalpartners; ze leerden insectenhotels bouwen, enz. Gezelligheid, ontdekking van het grensoverschrijdende toeristische erfgoed en culinaire ontdekkingen stonden ook op het programma.

PARTNERS:

5.6 ANDERE ACTIES VOOR DUURZAME ONTWIKKELING

WATERBEHEER

ANDERE ACTIES

Water is een natuurlijke hulpbron die beschermd moet worden.

Onder andere Ieperfest ondernam actie op het gebied van water. Ten eerste is het water dat geserveerd wordt kraantjeswater. Ten tweede wordt het water dat op de site wordt gebruikt, gezuiverd dankzij een mobiele eenheid die uniek is in Europa en uitsluitend planten gebruikt*. Bovendien gebruiken ze enkel biologisch afbreekbare zeep en afwasmiddel. Deze worden trouwens gratis uitgedeeld op het festival. Tot slot wordt het water voor het afwassen van de borden, bestek...voor de festivalgangers verwarmd door een ecologische pelletkachel**.

Door het gebruik van regenwater wordt ook verspilling van drinkwater voorkomen. De partnerzalen hebben dat goed begrepen. Zo heeft Le Grand Mix een regenwatertank geplaatst om zijn kruidenmoestuin te sproeien. Wilde Westen gebruikt het om de toiletten van zijn concertzaal door te spoelen.

* Hier meer informatie: <https://www.ecoz.be/nl/innovatie-ontwikkeling>

** Hier meer informatie: <https://www.oekofen.com/nl-nl/110/>

PARTNERS:

REINIGING MET MICRO-ORGANISMEN

ANDERE ACTIES

4AD en het Centre Culturel René Magritte hebben een nieuwe reinigungsoplossing op basis van micro-organismen getest die door BioOrg wordt aangeboden*. Het is een duurzaam en biologisch alternatief voor traditionele schoonmaakproducten.

De reiniging met natuurlijke micro-organismen gebeurt door verstuiving. Er zijn meerdere voordelen: gebruiksgemak, tijdwinst, gebruik van een basisproduct voor meerdere taken en kleinere hoeveelheid nodig voor hetzelfde werk.

Bij 4AD gebruiken ze het bijna overal in hun gebouw (behalve in de keuken) d.w.z.: in de zaal, de bar, de backstage en de sanitaire voorzieningen. Het reinigen van de ramen gebeurt ook via dit systeem.

Op het CCRM gebruiken ze het in hun kantoren, vergaderzalen en ateliers.

Hoewel de testperiode (in beide structuren) nog niet is afgelopen, hebben ze twee andere voordelen gemerkt: de lucht lijkt gezuiverd en het personeel dat het gebruikt is tevreden: het is minder zwaar, minder agressief en minder allergen.

* Meer informatie via volgende link: <https://bioorg.eu/>

PARTNERS:

Bomen spelen een fundamentele rol in de opname van de CO₂ die verantwoordelijk is voor de klimaatverandering. De DEMO-partners hebben dat goed begrepen.

Om koolstofneutraal te zijn, besliste 4AD in 2016 om bomen te planten. 6,6 hectare bos werd zo in Oostende aangeplant. Dankzij deze actie is 4AD het eerste CO₂-neutrale kunsthuis van België geworden. € 25.000 werd ingezameld d.m.v. een crowdfundingcampagne. 80 vrijwilligers kwamen helpen bij het planten van de bomen. Sindsdien hebben ze ook een bijenkast, waar ze zelf voor zorgen, in hun tuintje geplaatst.

Als geschenk ter gelegenheid van de heropening van de concertzaal van Le Grand Mix in 2019 heeft 4AD het team uit Tourcoing 100 planten gegeven die niet ver van de zaal door burgers aangeplant werden. Le Grand Mix installeerde in april 2020 ook twee bijenkasten (40.000 bijen) op het dak.

Bij Cabaret Vert werd een crowdfundingcampagne gelanceerd om het planten van bomen te financieren en met als doel de kampeerdere, festivalgangers, de inwoners van Charleville-Mézières en anderen rond het project te verenigen. De actie resulteerde in het planten van 60 bomen zoals beuk, haagbeuk, eik, alsook soorten die veel nectar en stuifmeel bieden, zoals linde of gewone esdoorn. Die zijn belangrijk voor het welzijn van bijen en andere bloembezoekende insecten.

Dour Festival en 3D Asbl hebben ook besloten om 48 bomen te planten op het festivalterrein om te zorgen voor dierenhabitat, koolstoffixatie, nitratenfiltrering, een verhoogde bodemvruchtbaarheid en om in de komende jaren om meer schaduwplekken te bieden aan de festivalgangers.

PARTNERS:

6. CONCLUSIE

Hoewel er nog veel werk aan de winkel is, is het een belangrijke stap in de goede richting dat culturele instanties zich vragen stellen bij hun koolstofafdruk en ecologische voetafdruk.

In dit rapport staan een resem oplossingen en mogelijkheden tot optimalisatie opgelijst. Deze oplijsting is uiteraard niet exhaustief. Er zijn nog ontelbaar veel onverkende initiatieven die leiden tot een duurzamere werking.

Het grootste obstakel om dergelijke initiatieven te realiseren, is angst voor verandering. Nochtans hebben innovatieve acties op het vlak van duurzame ontwikkeling vaak een positieve uitkomst. Ze creëren bovendien een gunstig sneeuwbaaleffect: festival- en concertgangers komen in aanraking met de initiatieven en hun gedrag wordt er blijvend door beïnvloed.

De sensibilisering gebeurt dus in de eerste plaats dankzij het organisatieteam en bereikt vervolgens alle mensen die aanwezig zijn op hun evenementen. Het werkt motiverend om samen inspanning te leveren en om te voelen dat je deel uitmaakt van een grotere groep mensen die een verschil maakt. Culturele instanties spelen dan ook een belangrijke rol in het teweegbrengen van een bewustwording bij hun publiek.

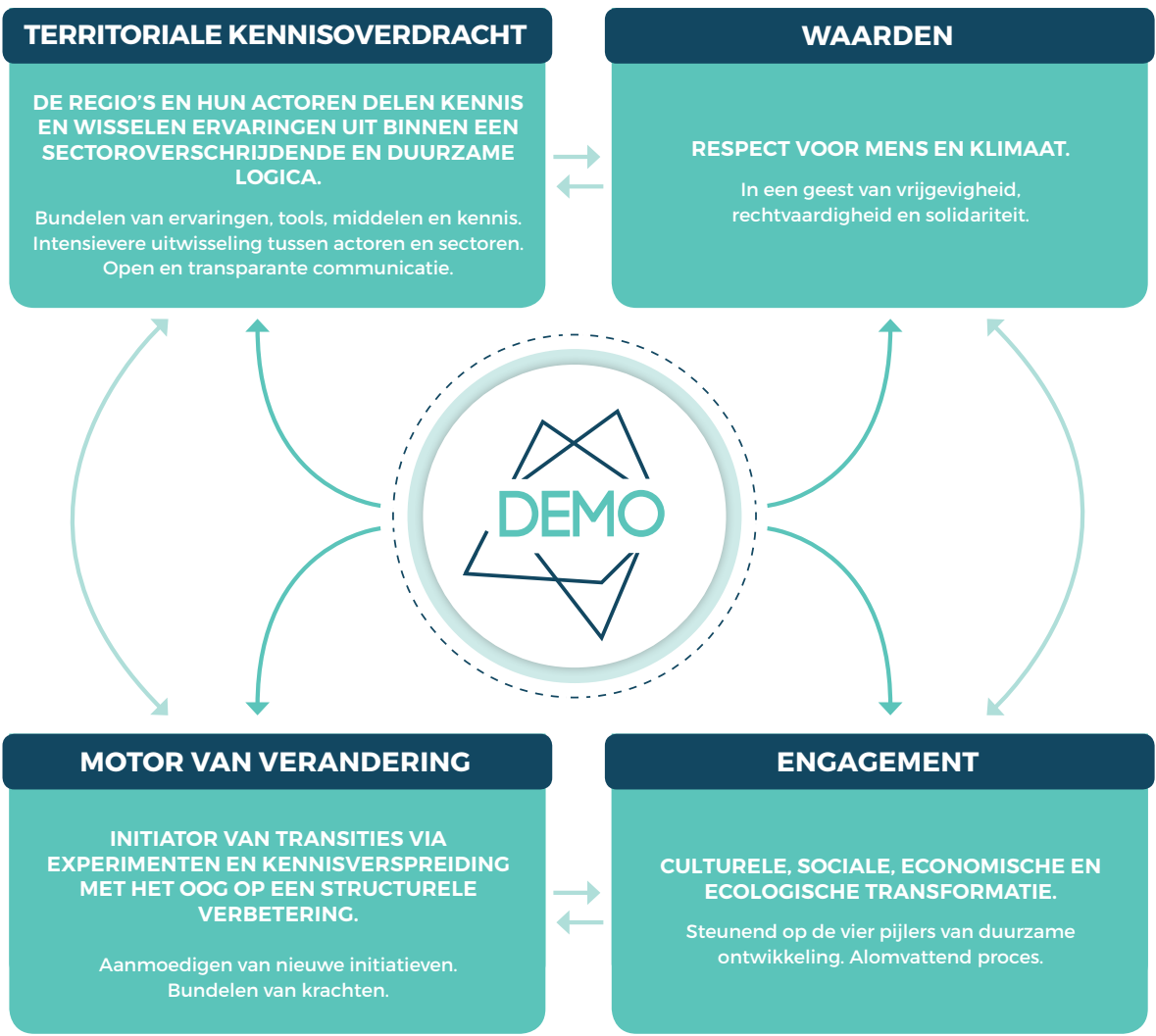
BIJLAGE 1: HET DEMO-HANDVEST

www.demo-europe.eu
DEMO CHARTER

DEMO, GRENSOVERSCHRIJDEND GEBIED WAAR KENNIS EN WAARDEN GEDEELD WORDEN. ENGAGEMENT VAN DE PARTNERS.

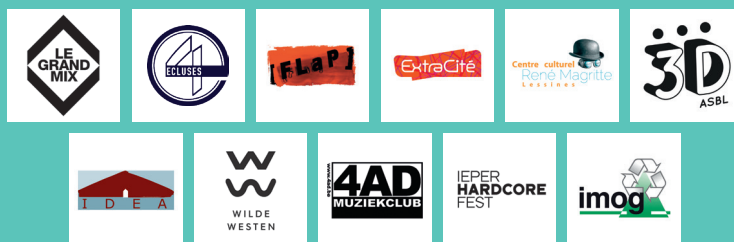

BIJLAGE 2: LIJST VAN DEMO-PARTNERS EN CONTACTGEGEVENS

Partenaire	Adresse	Personne de contact
3D ASBL	Rue des canadiens, 100 7370 Dour Belgique	Caroline Sairy caroline@3dasbl.be
4AD	Kleine Dijk, 57 8600 Diksmuide België	Marjan Dewulf marjan@4ad.be
Association Arts scéniques Rocks - Les 4 Écluses	Ilot de 4 écluses BP 93128 59377 Dunkerque cedex 1, France	Aurélien Delbecq +33 (0)3 28 63 82 40 direction@4ecluses.com
Association FLAP Festival Cabaret Vert	Pépinière La Macérienne Avenue Louis Tirman, 10 08000 Charleville-Mézières France	Jean Perrissin +33 (0)9 72 30 12 27 +33 (0)6 62 55 75 79 jeanflap@cabaretvert.com
Association La Passerelle Le Grand Mix	Rue Saint Jacques, 72 BP 406 59337 Tourcoing Cedex France	Maeva Justice +33 (0)3 20 70 10 00 maeva@legrandmix.com
Centre Culturel René Magritte	Rue des quatre fils Aymon, 21 7860 Lessines Belgique	Frédéric Maréchal +32 (0)495 507 852 +32 (0)68 25 06 00 fred@ccrenemagritte.be
ExtraCité	Rue Léon Gambetta, 75 59000 Lille France	Quiguer Kenneth + 33 (0)763 07 57 31 k.quiguer@extracite.coop
IDEA	Rue de Nimy, 53 7000 Mons Belgique	Pauline Devos +32 (0)65 375 748 pauline.devos@idea.be
IeperFest	Postbus, 42 8900 Ieper België	Davy Bauwen davybauwen@gmail.com
IMOG	Kortrijksesteenwweg, 264 8530 Harelbeke België	Koen Delie +32 (0)56 71 61 17 koen.delie@imog.be
Wilde Westen	Conservatoriumplein, 1 8500 Kortrijk België	Pieter Blancke +32 (0)478 35 76 22 pieter@wildewesten.be

PARTENAIRES - PARTNERS

Interreg
France-Wallonie-Vlaanderen UNION EUROPÉENNE
EUROPESE UNIE

DEMO

Avec le soutien du Fonds européen de développement régional
Met steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

A row of logos for regional governments: Wallonie (a red rooster), west-vlaanderen (a stylized orange shape), MEL METROPOLE (text in a red box), GrandEst (text in a black box), ARDENNES (text with a yellow shape), and Ville de Charleville Mézières (text with a green shape).

www.demo-europe.eu
info@demo-europe.eu

Facebook : DEMO20162020
Twitter : @DEMOeurope